HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

סוף סוף כל העומד (א)לגזוז כגזוז דמי דצריכא לדיקלא קאמינא: ההוא יתום ויתומה דאתו לקמיה דרבא אמר להו רבא העלו ליתום בשביל יתומה אמרי ליה רבנן לרבא והא מר הוא דאמר (ב)ממקרקעי ולא ממטלטלי בין למזוני בין לכתובה ובין לפרנסה אמר להו אילו רצה שפחה לשמשו מי לא יהבינן ליה כל שכן הכא דאיכא תרתי: תנו רבנן (ג)[א]אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוציאין למזון אשה ולבנות דברי רבי רבי שמעון בן אלעזר אומר נכסים שיש להן אחריות מוציאין לבנות מן הבנים ולבנות מן הבנות ולבנים מן הבנים ולבנים מן הבנות בנכסים מרובין אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין נכסים שאין להן אחריות מוציאין לבנים מן הבנים ולבנות מן הבנות °ולבנים מן הבנות אבל לא לבנות מן הבנים אע"ג דקיימא לן (ד)הלכה כרבי מחבירו הכא הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דאמר רבא (ה)[ב]הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי בין לכתובה בין למזוני בין לפרנסה: **מתני'** [ג]לא כתב לה כתובה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מפני שהוא תנאי בית דין כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זוז [ד]ולא כתב לה כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתיך חייב שהוא תנאי בית דין [ה]לא כתב לה אם תשתבאי אפרקינך ואותבינך לי לאינתו (ו)ובכהנת אהדרינך למדינתך חייב שהוא תנאי בית דין [ז]נשבית חייב לפדותה [ח]ואם אמר הרי גיטה וכתובתה ותפדה את עצמה אינו רשאי [ט]לקתה חייב לרפאותה (ז)[י]אמר הרי גיטה וכתובתה תרפא את עצמה רשאי: **גמ'** מני רבי מאיר היא דאמר (ח)[כ]כל הפוחת לבתולה ממאתים ולאלמנה ממנה הרי זו בעילת זנות דאי רבי יהודה האמר (ט)רצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה ולאלמנה מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים זוז אימא סיפא כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתיך חייב שהוא תנאי בית דין אתאן לר"י דאמר אחריות טעות סופר הוא דאי רבי מאיר האמר (י)אחריות לאו טעות סופר הוא דתנן (כ)מצא שטרי חוב אם

יש

יתום ויתומה. אח ואחות ונכסיהם ביד אפוטרופוס: **העלו ליתום בשביל יתומה.** העלו ליתום מזונות יתירים שתיזון אחותו עמו: **דאיכא תרתי.** אחותו ותשמשנו: **מוליאין.** מן היתומים: **מוליאין לבנות מן הבנים.** למזונות ולפרנסה: **ולבנות מן הבנות.** לקטנות מן הגדולות. אם אין שם אלא בנות והחזיקו גדולות בנכסים מוליאין מידם וחולקות בשוה והכא ליכא מזוני שאין הבנות נזונות מן הבנות לפי שכולן שוות בירושה: **ולבנים מן הבנים.** לקטנים מן הגדולים לחלוק בשוה: **אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין.** שאין בהן כדי לזון אלו ואלו עד שיבגרו דאמרי רבנן(ו) הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים: **לפרנסה.** לנדוניא: **מתני' ולא כתב לה כל נכסים כו'.** חייב להיות כל הנכסים אחראין לה ולא יכול לומר לה אין ליך אלא שדה הכתובה לך בשטר כתובתיך: **ובכהנת.** שאינו יכול לקיימה משנשבית כותב לה אפרקינך ואהדרינך למדינתך לפי שאשת כהן אסורה לבעלה אם נאנסה: **אינו רשאי.** שכבר נתחייב בפדיונה משנשבית: **חייב לרפאותה.** שהרפואה כמזונות: **רשאי.** שאין אדם חייב לזון גרושתו: **גמ'** פלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה בפרק אע"פ (מ): **והיא כותבת התקבלתי כו'.** לשון שובר ואפי' לא נתקבלה ולר' מאיר אינה יכולה למחול בעודה תחתיו ומתני' נמי דקתני לא כתב לה כתובה גובה כתובתה שלימה קא סלקא דעתך ואפילו מחלה: **אחראין לכתובתיך חייב.** שנשתעבדו נכסיו. וקס"ד נשתעבדו בכל דין שעבוד כאילו נכתב בתוך השטר ואם ימכור נכסיו תטרוף לקוחות: **אתאן לר' יהודה.** דאמר שטר שלא נכתב בו אחריות לא מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והרי הוא כמי שנכתב וטורף מן המשועבדים:

יש

סוף סוף כל העומד לגזוז כגזוז דמי. אע"ג דפלוגתא דר"מ ורבנן היא בפרק שבועת הדיינין (שבועות מג. ושם) בענבים העומדים ליבצר דר"מ סבר כבצורות דמיין ורבנן סברי לאו כבצורות דמיין מ"מ פריך הכא בפשיטות דכגזוז דמי כמו שפר"ח דמההיא דפרק הכונס (ב"ק דף נט: ושם) קיימא לן הכי דקאמר התם רבי שמעון אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים דחשבינן להו כתלושים ופסקינן התם הלכה כר"ש אבל אין לומר דבהנהו דאי קיימי מכחשי מודו כ"ע דכבצורות דמיין דבהשולח (גיטין דף לט.) ובפרק קמא דסנהדרין (דף טו.) משמע דבהא נמי פליגי: **ממקרקעי ולא ממטלטלי בין למזונות בין לפרנסה.** וא"ת קשיא דרבא אדרבא דבפרק מציאת האשה (לקמן דף סח.) פסיק רבא הלכה כר"י דאמר ינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה ואמרינן התם דשמואל כר"י ס"ל אלמא סבר רבא דשמין באב וא"כ גביא ממטלטלי כדאמרינן בשמעתין וליכא למימר דהתם רבא משמיה דרב חסדא קאמר לה וליה לא ס"ל דהא התם בההיא סוגיא פריך מינה אמילתיה דרבא גופיה ולא קא משני הכי וי"ל דהא דאמר רבא הכא ממקרקעי ולא ממטלטלי היינו בדלא אמידניה והא דסבר רבא התם כרבי יהודה ושמואל בדאמידניה שדעתו שתגבה ממטלטלי וכה"ג מפליג הש"ס התם ונראה דבזמן הזה דכולהו גבי ממטלטלי כתובה ומזונות מתקנת הגאונים ופרנסה נמי אנן סהדי שכל בני אדם רגילים להשיא בנותיהם ממטלטלי וחשיב כמו באמידניה דפסיק רבא כר"י: **מני ר' מאיר היא דאמר כל הפוחת כו'.** בפרק אע"פ (לקמן דף נו:) דייק כל הפוחת אפי' בתנאי אלמא סבר דתנאו בטל ואית לה וכיון דאמר (א) לית לה לא סמכה דעתה והוי בעילתו בעילת זנות ופריב"ן דבכל מקום דאית לה ואין האשה בטוחה בו דלא סמכה דעתה תקנו חכמים שיהא בעילתו בעילת זנות אבל אם היה תנאו קיים כיון דלית לה אין בעילתו בעילת זנות ואלמנה אע"פ דבדרבנן תנאו קיים הכא תנאו בטל דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וקשה לר"י דבפרק החובל (ב"ק דף פט. ושם) משמע דאפי' היכא דלית לה הוי לר' מאיר בעילת זנות משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה דפריך התם הש"ס גבי אשה שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה ואמאי תזבין לכתובתה בטובת הנאה לבעלה כו' ומשני הא מני ר"מ היא דאמר אסור לאדם שישהא עם אשתו שעה אחת בלא כתובה מ"ט שלא תהא קלה בעיניו להוציאה על כן נראה דר"מ לא מבעיא קאמר לא מבעיא היכא דלית לה דהויא בעילתו בעילת זנות משום דקלה בעיניו להוציאה אלא אפילו אית לה כיון דלא סמכה דעתה הויא בעילתו בעילת זנות ודייק מדלא קתני כל בתולה שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה הרי היא בעילת זנות אלא נקט כל הפוחת משמע שבא לומר אע"ג דתנאו בטל ואית לה הויא בעילת זנות וקשה לר"י דמנא לן דכל הפוחת ואפי' בתנאי דלמא בתנאי מודה ר"מ דתנאו קיים דכל הפוחת דמשמע דאפילו בחוטו ענין שיש לה היינו בסוף ביאה דאמרינן בפ' אע"פ (לקמן דף נז.) דאינה מוחלת וי"ל דלשון כל הפוחת משמע שהוא פוחת לה ובסוף ביאה אינו יכול לפחות לה אלא היא פוחתת לעצמה ולא שייך לשון פחת אלא בתנאה א"נ מדנקט כל קא דייק וא"ת דבפרק אע"פ (שם) אמר דבסוף ביאה לדברי הכל אינה מוחלת ובהחובל (ב"ק פט. ושם) משמע שיכולה למכור ולמחול ויש לומר כדפירש הקונטרס לקמן דדוקא בעל פה אינה מוחלת דאמירתה לאו כלום היא כיון דכבר זכתה אלא אם כן כתבה שובר ואם תאמר ומאי קאמר (ב) הא מני רבי מאיר היא הא משמע בפרק אע"פ (לקמן שם) דלרבי יהודה נמי אינה יכולה למחול דתנאו בטל ודווקא בכותבת לו התקבלתי קאמר ויש לומר דהתם מיירי לפי המסקנא דשמעתין דקאמר ואי בעית אימא רבי יהודה התם בכתבה ליה התקבלתי ואם תאמר ומנא לן דלרבי מאיר אפילו בכתבה ליה התקבלתי לא מצי מחלה דקאמר מני ר' מאיר היא דלמא ר"מ לא מבעיא בהתקבלתי קאמר דמצי מחלה דהויא בעילת זנות אלא אפי' בעל פה דתנאו בטל הויא בעילת זנות וי"ל דהשתא אין נראה לו לחלק בין כתבה ללא כתבה: **מני רבי מאיר היא.** השתא משמע ליה מתני' דלא כתב לה היינו לפי שהתנה עמה: **אתאן לר' יהודה דאמר אחריות טעות סופר הוא רישא ר"מ סיפא ר' יהודה.** אסיפא דלא רישא ה"מ לדקדק מני אי רבי מאיר הא אמר אחריות לאו טעות סופר הוא אי רבי יהודה כתב לה שדה שוה מנה במאתים אמאי חייב והא לרבי יהודה יכולה למחול אלא דרך הש"ס למדקדק מרישא כל כמה דמצי למידק וכענין זה יש בפרק כירה (שבת לט:) גבי מעשה שעשו אנשי טבריא ובפרק קמא דעירובין (דף טז.) גבי נמצאת שלשה מדות במחילה. [וע"ע תוספות שבת לט: ד"ה אלא פניו וכו' ומש"ש על הגליון]

חמשה

מסורת הש"ס

(א) גי' ערוך לגדוד כגדוד [וכן איתא בתוס' ב"ב מג: ד"ה שבח [וברא"ש לקמן פ"ח סי' ז] אבל בתוס' ב"ק נט: ד"ה ופסק ושם לה: ד"ה שבח גרסו לגזוז כגזוז דמי וכן בתוס' דהכא], (ב) [לקמן סט:], (ג) [לקמן סח:], (ד) [לעיל כא. וש"נ], (ה) [לקמן סט:], (ו) [עי' תוס' יבמות לה. ד"ה כהנות], (ז) [עי' תוס' לקמן נב: ד"ה אמר הרי גיטה], (ח) לקמן נד:, (ט) ג"ז שם, (י) [ב"ק לה. וש"נ], (כ) ב"מ יב:, (ל) [ב"ב קלט:], (מ) [לקמן נד:],

גליון הש"ס

גמ' ולבנים מן הבנות. עיין לקמן דף נו ע"א תוס' ד"ה אלמנה שתפסה:

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה מני וכו' וכיון דאמר לה לית לך אלא מנה לא סמכה דעתה: (ב) בא"ד וא"ת ומאי קאמר הכא מני ר"מ:

מוסף רש"י

מוציאין למזון אשה ולבנות. וכל שכן פרנסה, ולא מיבעיא פרנסה אלא אפילו מזונות, דסלקא דעתך אמינא כיון דתנאי כתובה נינהו ניהוו ככתובה ולא ניגבו ממטלטלי, קא משמע לן (לקמן סח:). **הלכה כרבי מחבירו.** במקום יחיד (פסחים כז.). **לא כתב לה כתובה.** במקום שאין כותבין כתובה, דכולהו אתנאי קא סמכי, אי נמי במקום שכותבין וגובה, לר"מ מיהו בעילת זנות באיסור היא (לקמן נז.). **התקבלתי ממך.** אע"פ שלא נתקבלה מוחלת וכותבת בלשון שובר (לקמן נד:).

תוספות רי"ד

א"ר הל' ממקרקעי ולא ממטלטלי בין למזונות בין לפרנסה. פי' פרנסה הוא נדוניתא. והאידנא תקינו רבנן בתראי דמיתזני אפי' ממטלטלי. עיין בפרק מציאת האשה: **מתני'** לא כתב לה כתובה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מפני שהוא תנאי ב"ד כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה כל נכסין דאית לי אחראין לכתובתך חייב מפני שהוא תנאי ב"ד לא כתב לה אם תשתבאי אפרקינך ואותבינך לי לאנתו ובכהנת אהדרינך למדינתך חייב מפני שהוא תנאי ב"ד: נשבית חייב לפדותה אמר הרי גיטה וכתובתה תפדה א"ע אינו רשאי. פי' מפני שתנאי ב"ד הוא להתחייב בפרקונה. ואפילו נתן לה כתובה לאחר מכאן הואיל וכשנשבית היא תחתיו. לקתה חייב לרפאותה אמר הרי גיטה וכתובתה תרפא א"ע רשאי. פי' דרפואה דמיא למזונות. וכי היכי דכי יהיב לה גט וכתובה לא יהיב לה [illegible] דמי רפואה נמי לא יהיב לה.

עין משפט נר מצוה

עה א ב מיי' פט"ז מהל' אישות הלכה ז טוש"ע אה"ע סי' ק סעיף א וסי' קיב סעי' ז:

עו ג מיי' פי"ב שם הלכ' ב ה סמג עשין מח טוש"ע שם סימן סט סעיף א ב:

עז ד מיי' פט"ז שם הל' י סמג שם טוש"ע שם סי' ק סעיף א:

עח ה מיי' פי"ב שם הלכה ה ופי"ד שם הלכה יח סמג שם טוש"ע שם סי' סט סעיף א:

עט ו מיי' פי"ד שם הלכה יח סמג שם טוש"ע שם סימן עח סעיף ו:

פ ז ח מיי' שם הל' יח יט טוש"ע שם סעיף א:

פא ט מיי' שם הל' יז סמג שם טוש"ע שם סי' עט סעיף א:

פב י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

פג כ מיי' פ"י שם הל' ז ופי"ב שם הל' ח סמג שם ולאוין פח טוש"ע שם סי' סו סעיף ט:

תוספות רי"ד (המשך)

כתובתיך שעשה תחבול' שלא פיחת תנאי ב"ד אלא אוקיר לה שדהו שוה מאה במאתים ולא כתב לה כל נכסי דאית לי אחראין לכתובתך שנמצא עכשיו שאינה יכולה לטרוף היום או למחר אלא אותו השדה שאינו שוה אלא ק' גם זה לא הועיל לו כלום שכל נכסיו אחראין לכתובתה. ואע"ג דלא כתב לה מפני שהוא תנאי ב"ד שיכתוב אדם כך כדאמרי' לקמן בפ' האשה שמעון בן שטח תיקן שיכתוב כל אדם לאשתו כל נכסי אחראין לכתובתך. וכיון שתקנות ב"ד הוא אע"פ שלא כתב לה ככתוב דמי וה"ה נמי אם כתב לה שדה שוה מאתים לכתובתה כדי שיהי' נכסיו בנ"ח ויוכל למוכרן ולא תחזור האשה עליהן לא עשה כלום. מפני תנאי של שמעון בן שטח אלא אי תנא דמתני' אתא לאשמועינן שא"י לפחות מאתים זוז בשום ענין ואם השדה שוה מאתים ולא פיחת כלום אך אם נשתדף אותו השדה טורפת משאר נכסיו. ואע"ג דלא כתב לה כל נכסי אחראין לכתובתך כתקנות שמעון בן שטח: ודייק בגמרא מני מתני' ר"מ היא דאמר כל הפוחת לבתולה מר' ולאלמנה מק' ה"ז בעילת זנות. פי' ואפילו מחלה איהי לאו כל כמינה דאי ר"י האמר אם רצה כותב לבתולה ר' והיא כותבת לו שנתקבלתי ממך ק' (לקמן) ולאלמנה ק' והיא כותבת לו התקבלתי ממך נ' זוז פי' ובמתני' תני שאם כתב לה שדה שוה ק' תחת ר' זוז אע"פ שהאשה במעשיו אלא מתני' דלא כר"י אימא סיפא כתב לה שדה שוה ק' תחת ר' זוז ולא כתב לה כל נכסי דאית לי אחראין לכתובתך חייב מפני שהוא תנאי ב"ד. פי' משמע דגביא ממשעבדי אע"ג דלא כתב לה שיעבוד נכסין. אתאן לר"י דאמר אחריות ט"ס הוא ואע"ג דלא כתוב ככתוב דמי

פי' תנאי ב"ד. כל דבר שתיקנו ב"ד לא בעי כתיבה דב"ד כמאן דנקט שטרי' בידיה דמי. כתב לה שדה שוה וכו' לא מבעיא היכא דלא כתב לה כתובה דלא מצי למיעקר תקנות ב"ד וחייב לתת לה מאתים. אלא אע"ג דכתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זוז וא"ל זה השדה יהיה לך לשיעבוד

דאי לר"מ נהי דגביא מב"ח משום שאינו רשאי לפחות לה מכתובתה אבל משמעבדי אמאי גביא והא ס"ל דאחריות לאו ט"ס הוא דתנן בב"מ פ"ק מצא שט"ח אם יש בו אחריות נכסים פי' ששיעבד לו כל קרקעותיו לא יחזיר למלוה דשמא פרוע הוא ומלוה הוא נפל ויהיו ב"ד נפרעים שלא כדין